

A zánkai református templom

2009 július 10. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejt?zköd? Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Többször idéztük az elmúlt hetekben Rómer Flóris bencés pap tanárt, aki 1859 nyarán bebarangolta a Bakonyt, s egy évre rá könyvben közölte feljegyzéseit. Kés?bb – amikor már a Magyar Nemzeti Múzeum régészeti osztályának vezet?jeként hivatalból látogatta a m?emlékeket – megfordult Zánkán is. 1876-ban írta jegyz?füzetébe: „A kicsi templomnak van kívül egyenes záradékú, belül kerekded és kagylósan boltozott oltárhelye, 3 hüvelyknyi széles és 1 1/2 láb magas kerek ív? ablakkal. A szentély hossza 10 láb 7 hüvelyknyi; a hosszhajó 33 láb 7 hüvelyknyi és 17 láb 3 hüvelyknyi széleséggel bír. A déli falon három ablak van, ugyanezen oldalon van a kerek ív? kapuzat is, negyedfél lábnyi nyílással. Fel kell említenem a hajó északkeleti sarkában álló k? szószéket, mely rendkívül díszes talapzatú és fejezet? oszlopkákon áll; alig lehet kétség, hogy ezen részletek valamely közel lév?, gazdag templomból, talán a dörgicseib?l hozattak ide.”

Három évre rá, 1879-ben tatarozták a zánkai református templomot, de még akkor sem jöttek rá a régészek az épület titkára. Csak az 1984–85-ben elvégzett ásatás és falkutatás derített fényt arra, hogy a keleti, eredetileg XII. századi, kívül szögletes, belül patkóíves szentély fölé emelt XIX. századi torony 180 fokkal „megfordította” a templom eredeti szerkezetét. A nyugati oldalon ugyanis eredetileg a hajóval azonos szélesség? toronytest volt. Ez a Magyarországon ritka megoldás testvére a közeli (Alsó-) Dörgicse Boldogasszony-templománál látható széles westwerknek. Rómer közel járt tehát a lényeghez, amikor a pompás szószéket onnan származónak gyanította a különlegessége miatt. De ? még nem tudhatta, hogy a zánkai Szent István-templomot a török id?k után visszatér?, protestáns hit? lakosok 1786-ban úgy állították helyre romjaiból, hogy a tornyot egybefalazták a hajóval, eltüntetve ezáltal az eredeti épületszerkezetet.

Zánka és környéke már a pannon provincia idején m?velt hely volt, itt vezetett a Castrum–Valcum (Keszthely–Fenékpuszta), Alba Regia–Intercisa (Székesfehérvár–Dunapentele) f?út, a templomdombon korabeli településre utaló római téglákat találtak. A szószék alátámasztására szolgáló díszes oszlop is lefelé fordított, átfaragott római pillér. A XII. században Zánka falu a honfoglalás kori Atyusz nemzetség birtoka, neve el?ször 1164-ben Miske ispán fia, István végrendeletében fordul el?. Az 1300-as években a Rátold nembeli Gyulafi családé, s még a XIII. század vége el?tt társtulajdonosa a veszprémi káptalan. A plébániára vonatkozó adat az 1333–35. évi pápai dézsmajegyzékben szerepel Miklós nev? papjával együtt. A Szent István-templomot csak 1519-ben említik, de aligha tévedünk, ha azt feltételezzük, hogy román kori el?djét is els? (szent) királyunk oltalmába ajánlották. Az egyszer? egyhajós, belül íves szentély? épület elé még az Árpád-korban – a dörgicseivel egy id?ben – emelték a széles nyugati tornyot. Érdekes, hogy a négyszög? szentélyen belül kialakított íves apszis viszont a másik dörgicsei (Szent Péter-) templom szentélymegoldásával mutat felt?n? hasonlatosságot.

A községet az 1548. évi török támadás pusztította el. 1754-ben romként írják le a templomot, amelynek renoválása érdekében 1784-ben folyamodtak kérvénnyel II. József császárhoz a reformátusok. Az 1980-as évekig az egyter? teremtemplom falai mögött rejt?zköd? középkori részletek – a déli kapuzat, az osztott ikerablakok és a bels?ben feltárt falfülkék – a Balaton környékének egyik legszebb m?emlékévé avatják a zánkai református egyházat. Ezzel az emlékkel búcsúzunk az idei nyár tóparti szépségeit?l.

Ludwig Emil, mno.hu

Ajánló